

EDITO

Het Sinterklaasfeest is in Vlaanderen en Nederland een eeuwenoude traditie. In die lange periode veranderde de Sint meermaals van gedaante. Eerst was hij de beschermheilige van de kinderen, daarna was hij een tijdlang een boeman die gebruikt werd om kinderen angst in te boezemen. Soms werd hij daarbij uitgedost als een afschrikwekkende zwarte man met kettingen aan zijn voeten of narrenbelletjes. Van hardhandig pedagoog evolueerde hij ten slotte tot een folkloristische kindervriend. Zwarte Piet deed pas begin 19e eeuw zijn intrede. Ook zijn personage onderging vele veranderingen, maar tot voor kort waren een zwart geschminkte huid, rood gestifte lippen, een kroeshaarpruik en gouden oorringen vaste kenmerken van de Zwarte Piet-figuur.

De laatste decennia rijzen er steeds meer bezwaren tegen het traditionele zwarte uiterlijk van Zwarte Piet. Sinds 2011 is het in Nederland onderwerp van een verhit maatschappelijk debat geworden. Recenter is ook het academisch debat over de 'Zwarte Piet is Racisme'-claim op kruissnelheid gekomen. Historica Eline Mestdagh liep in het academiejaar 2015-2016 zelf mee met de anti-Zwarte Piet-activisten. Ze kwam tot de vaststelling dat het activisme niet enkel draait om de verwevenheid van de Zwarte Piet-figuur met de beeldvorming rond zwarte mensen. Het is ook een manifestatie van wat academici 'erkenningpolitiek' noemen. Aan de hand van interviews met Zwarte Piet-activisten probeert ze te schetsen wat de concrete invulling en

betekenis van het begrip 'erkenning' is. Ze toont ook aan hoe het activisme tegen Zwarte Piet bestudeerd moet worden in de context van een veel oudere strijd van Afro-Nederlanders voor erkenning als evenwaardige Nederlandse burgers én erkenning van de geschiedenis waarmee sommigen zich identificeren als een volwaardig onderdeel van het Nederlandse verleden én heden. Ten slotte probeert ze te verklaren waarom die activisten, ondanks de vele beleidsmatige antwoorden op de vraag naar erkenning, het gebrek aan erkenning blijven aanklagen.

In België werd Zwarte Piet door de jaren heen bijna 'geruisloos' ontdaan van zijn meest stuitende stereotiepe raciale kenmerken, zoals Dalilla Hermans opmerkt in haar column in *De Standaard*.¹ Er waren geen gewelddadige protestacties, wel veel gesprekken achter de schermen en wat zij 'een gezonde vorm van *future ethics*' noemt.

Dat neemt niet weg dat ook hier meer en meer stemmen opgaan om definitief komaf te maken met het koloniale verleden, en in een bredere context, met het latente en openlijke racisme. Naar aanleiding van de heropening van het AfricaMuseum in Tervuren sprak David Van Reybrouck voor een internationaal publiek een bijzonder raak pleidooi uit voor een volledige dekolonisering van Europa. *Brood & Rozen* kreeg de primeur om de Nederlandse vertaling te publiceren.

Van Reybrouck gaat ervan uit dat 'we moeten proberen om uit te zoomen': 'uitzoomen in de ruimte, in de tijd, uit onze bestaande denkschema's en uit een bepaalde toonzetting'. Vooral het laatste deel van zijn betoog, over het uitzoomen uit 'al te schematische, binaire denkkaders' in onze beoordeling van het verleden én van het heden, is een prachtige oproep voor meer verbinding.

We zijn eind 2018 en dus komt er een einde aan de bijzonder talrijke initiatieven rond de herdenking van honderd jaar Grote Oorlog. Maar voor de mensen die honderd jaar geleden na de oorlog van nul moesten herbeginnen, begon het verhaal pas, of ze nu thuis waren gebleven of waren gevlucht voor het oorlogsgeweld. Martine Vermandere vertelt in haar bijdrage hoe de Britse overheid na de wapenstilstand de Belgische vluchtelingen zo vlug mogelijk wou terugsturen. Met alle gevolgen van dien.

In de rubriek Collectie kondigen we niet zonder fierheid twee publieksprojecten aan. Het ene betreft een tentoonstelling die Amsab-ISG van eind november 2018 tot eind februari 2019 brengt in samenwerking met de UGent. Daarin presenteren we een selectie van een tachtigtal foto's uit onze collectie. Ze verschenen in de jaren 1928-1930 in het avant-gardetijschrift *Variétés* en werden door kunstpaus Paul-Gustave van Hecke verzameld toen hij als journalist werkte voor de krant *Vooruit*. Het andere project is een tentoonstelling in

ons eigen gebouw. Linx+, dat de expo samenstelde, vertrok daarbij van een ontwerpwedstrijd op basis van 100 affiches uit de collectie van Amsab-ISG. Meer dan 70 deelnemers dienden een ontwerp in. De 54 geselecteerde ontwerpen kan je tot 19 januari 2019 komen bekijken in onze 'tuin'; de negen winnende ontwerpen presenteren we in dit nummer.

Met niet minder trots brengen we in dit nummer ook de inleiding op het verwerkte archief van Camille Huysmans, waarop archivaris Gert Van Overstraeten drie jaar heeft gezwoegd. Zijn collega, Maarten Savels, geeft uitleg bij het eerste gedigitaliseerde deel van het archief. Dat laatste wordt nog vervolgd.

Ten slotte presenteren we nog enkele interessante boeken, zoals het originele *Cher Ami*, over dieren in de Eerste Wereldoorlog, dat niet alleen een boek is maar ook een voorstelling met animatiefilms. Daarnaast is er het boek van Rudolf Hecke over de Sixties, de publicatie van KADOC-collega Peter Heyrman e.a. over de sociale zekerheid bij zelfstandigen, en een overzicht van 45 jaar Elcker-ik van Walter Lotens. Voor u gelezen en toegelicht door respectievelijk Piet Creve, Laurens Leurs, Donald Weber en Vincent Scheltiens.

Paule Verbruggen

1 Dalilla HERMANS, We mogen best trots zijn op onze roetpiet. In: *De Standaard*, 21/11/2018.